

SNĚMOVNÍ USNEŠENÍ PROTIHABSBURSKÉ STAVOVSKÉ OPOZICE (1547, 18.–21. BŘEZEN)

V lednu 1547 nařídil Ferdinand I. svolat bez souhlasu sněmu do Litoměřic vojenskou hotovost, jež se měla na straně jeho bratra císaře Karla V. účastnit boje proti protestantům ve šmalkaldské válce. Ferdinandův postup vyvolal u stavů, kteří nebyli povinni účastnit se tažení za hranice země, vyhrocení opozičních nálad. V březnu se sešel v Praze sněm českých stavů, který přijal usnesení, tzv. „přátelské snesení“, které je svými 57 články významným dokumentem a programem prvního protihabsburského odboje šlechty a měst. Jeho hlavním smyslem bylo omezení královské moci ve prospěch stavů. Do porážce odboje nechal Ferdinand I. pro výstrahu popravít dva zemany a dva měšťany. Následný bartolomějský sněm (23.8.-3.9.1547) všechny články „přátelského snesení“ na nátlak krále zrušil a prohlásil je dokonce za urážku královského majestátu. Do článků týkajících se náboženské svobody, některých zemských úřadů a svobod stavů následují níže publikované články, omezující králova práva vůči sněmu a týkající se dále mincovnictví, dolování, finančních a hospodářských otázek, bezpečnosti země a obsazování zemských úřadů.

O SNĚMÍCH.

XVIII. Když by koliv J.M.K.¹⁾ sněm obeslati ráčil, tehdy aby J.M.K. do listův, kterýmiž by sněm obeslati ráčil, všecky ty artikule, o něž by se sněmovati mělo, výslovně a srozumitelně v světlých slovích vepsati rozkázati a poručiti ráčil, tak aby to všecko zřejmé a patrné bylo, oč by se na sněmu jednati mělo, a to pro všecky stavy království Českého, a aby jeden každý kraj, sjedouce se prvé, potom osoby z počtu svého vyslati a sami osobně na týž sněm jeti mohli. A J.M.Kr. aby sněmy, když by koliv toho slušná potřeba nastávala, časně pokládati ráčil; a ten list nebo lístkové, jimiž by sněm rozpisovati ráčil, aby jednomu každému z hejtmanův každého kraje nejprvé jeden poslán byl. A týž hejtman při témž listu J.M.Kr. aby také krajanům svým psal a den jim, kdyby se v městě krajském tu, kdež se od starodávna krajové sjížděli, sjeti měli, oznámil. Však podle toho aby také stavové moc měli, na témž sněmu, což by uznali potřebného obecného dobrého, jednati a zavíratí mohli, a to aby jim zastříno nebylo. Pakli by J.M.Kr. neb budoucí králové čeští sněmu položiti aneb v zemi býti neráčili, a potřeba by uznána byla, že by sněm bez prodlévání položen byl, tehdy nejvyšší purkrabě Pražský má jej hned položiti a rozepsati. Pakli by purkrabě Pražský z jakýchkoliv příčin toho učiniti a jeho položiti nechtěl aneb že by v zemi nebyl neb také že by umřel, tehdy úředníci a soudcové zemští jej položiti

mají. A pakli by ti též toho učiniti nechtěli, tehdy my všichni tři stavové na tento způsob jej položiti máme: tak že hejtmané krajští spolu s Pražany mají moc míti, do Prahy sjedouce se a o jistý den o položení téhož sněmu obecného se snesouce, na den určitý jej položiti a rozepsati moci budou; a každý, kdož k sněmu náleží, ke dni tak uloženému má a povinen bude, do Prahy přijeti a mimo dvě neděle na témž sněmu déle aby sněmováno nebylo, ale aby stavové všickni v společnosti k dobrému království tohoto, ane po různu, se přimlouvali a sněm zavírali. A tak summou, při každých obecných aneb od J.M.Kr. položených sněmích aby světle a zřetelně to, oč sněm položen jest, jednáno a zavíráno i na jistý konec bylo, ne aby se něco pod způsobem a přikrytím při sněmu jednalo, a když by sněm zavírán byl, k jinému konci a rozumu obracováno nebyvalo, jakž předešlého sněmu se to stalo, že sněm držán a zavírán byl na jistý způsob, však potom proti knížeti saskému, kurfirštu J.M. ta pomoc, proti Turku svolená, od některých přes pomezí potahována byla.

A sjezdové krajští, tak jakž vždycky od starodávna bývalo, když by toho potřeba kázala, aby svobodni bývali. Tolikéž i obce pospolu v městech Pražských pro obecné potřeby aby bývaly, jakž předešle se zachovávalo.

XIX. Když by kolivěk sněm obecný zavírán býti měl, a stavové tohoto království o jisté artikule že by se snesli a úředníci neb soudcové zemští i jiní že by se

od nich dělili a stavy se nesnášeli, tehdy přece aby k svému zavření sněm přišel. a osoby stavu panského, rytířského, z Pražan, tolikéž i z jiných měst relací a příznání by učinili. Tehdy úředníci menší budou povinni takovou relací i ten sněm ve dsky zemské bez odporosti vložiti. Kterýžto sněm budou povinni tak všickni sobě držeti. Avšak prvé nežli by k relací a zavření toho sněmu přišlo, má se všech artikulův, při rozvažování téhož sněmu jednaných, jednomu každému stavu výpis prvé dáti. aby nic k změnění nepřišlo. A když by potom týž sněm ve dsky zemské vložen býti měl. má se s těmi výpisy stavům danými korigovati.

XX. Mimo snešení sněmovní aby stavové od J. M. Kr. v nic žádným mandátem, rozkazem, ani jak jináč, mimo své snešení a svobody, od J. M. Kr. ani od žádného jiného potahování a nutkání nebývali.

XXI. Jestli v čem v sněmích obecných aneb jakžkoliv jinak od kohožkoliv stavové neb stav který proti svobodám a privilegiím zavedeni jsou aneb zaveden jest. to aby všeckno vyzdviženo, zrušeno a v nic obráceno bylo, a zase jeden každý stav aneb osoby obzvláštné aby při svých svobodách a obdarování pořádných neporušitedlně zachován neb zachovány byly, tak jakž od starodávna bývalo.

XXII. Jestliže by kdy jaké tažení buď kdekoliv bylo, aby nejvyššímu hejtmanu neb hejtmanům polním, ode vsí země voleným, dostatečná instrukcí dána byla, kde, jak a proti komu vojenské to tažení mělo by se vykonati, a mimo svolení a instrukci o ujmě své, aneb z číhož pak kolí vnuknutí a poručení aby z oumysla nepřátel této zemi nečinil a nečinili.

XXIII. Úředníci a soudcové zemští na ublížení svobod a privilegií tohoto království proti stavům a bez vědomí jich aby J.M.Kr. v nic se nezavazovali a na stavy se nesvolovali.

XXIV. Mince česká aby jinde mincována nebyla než v Čechách, a to u Hory²⁾ neb v Praze, jakž od starodávna bývalo.

XXV. Všecky jiné mince zemí k tomuto království příslušejících aby k minci království tohoto a k zrušení byly mincovány.

XXVI. Hora, na číž pak koliv radu jest zpuštěna, ta aby zase s pomocí pána Boha a všech tří stavův vyzdvižena byla, poněvadž jest koruny této poklad, a užitkové znamenití jsou z ní bývali a ještě by býti mohli, kdyby Čechy a ne Němci spravována byla, a tolikéž i jiné zlaté všecky a stříbrné hory aby přirozenými Čechy spravovány byly a nejvyšší mincmistr, jsa přirozený Cech a nemaje nic s komorou činiti, aby svobodný býval.

XXVII. Židům stříbra kupování a mincí všelijakých vexlování aby hned zastaveno bylo, a všickni glejtové do sv. Havla³⁾ nejprvé příštího aby jim vyzdviženi byli, a oni v tom času statky své opatřice, aby se všickni této země zhostili podle předešlého sněmovního zůstání a dskami o tom zapsání.

XXVIII. Ladování obilí ven z země aby hned přetrženo bylo, poněvadž nyní i vždycky království tomuto zvláštní potřeba toho nastává.

XXIX. Poněvadž od starodávna toto království i obyvatelé v něm všelikého stavu na to svobodu mají, že jsou mohli a mohou sloužiti, kde by se jim zdálo a vidělo i také líbilo komužkoliv, než proti království Čes-

kému žádný v žádné služby se nedávej pod uvarováním pokuty na to zřízením zemským vyměřené; a to abychom sobě zase dskami obnovili podle předešlých svobod.

XXX. Chodové, poněvadž podle povinností svých pomezí království tohoto hájí, aby mimo své předešlé svobody, jichž jsou oni i předkové jich užívali, v nenáležitě a neobyčejné věci od žádného potahování nebývali, než v tažení vojenském aby k Domažlickým, jakž od starodávna bývalo pojmání byli, a oni aby hory a pomezí království tohoto opatrovali.

XXXI. Také na tom snešení a stvrzení vsí země a království tohoto jest: dokudž by živ byl král český nynější neb budoucí, že žádného syna J. M. na království korunovati, tak jakž o tom svoleno jest na sněmu, kterýž držán byl léta 1526, nemáme. I jestliže jest to z vůle vsí obce zrušeno obecním sněmem, tomu rádi vyrozuměti chceme; a jestli zrušeno skrze osobu neb některé osoby, tomu místa nedáváme, nýbrž při témž sněmu výš dotčeném zachování býti chceme. A ten sněm zase – ač není-li – aby hned ve dsky vcele vložen byl, tolikéž i přísaha J.M.Kr.

XXXII. Všecka cla v nově zaražená, a kteráž od starodávna v užívání nebývala, také aby pominula.

XXXIII. Král český, když by kolivěk korunován býti měl. tehdy když by jel do království Českého, má přísahu, tak jakž prvé bývalo, na mezích království tohoto všem třem stavům království tohoto Českého a potom Pražanům před městem učiniti, a žádnému jinému ven z země a z tohoto království mimo povinnost žádné jiné přísahy jakožto král český činiti nemá, ovšem pak papeži; nebo se to nalézá, že jsou papežové na větším díle netoliko škoditi chtěli a hleděli tomuto království ale je zahladiti usilovali, kruciáty, totiž kříže, na Čechy vydávajíc i odpustky na vylévání krve české jiných národův křesťanských k zármutku všeho křesťanstva a k potěšení i velikému zmocnění té šelmy žíznějící krve křesťanské, Turka, jakož jsou pak o něm mnoho toho i jiného nechvalitebného mnozí z vlaského národu⁴⁾, jsouce jeho pro blízkost povědomější, vypsali. A také zlost svou, kterouž má k národu českému, vylil jest, když některých mužův dobré a svaté paměti národu českého nespravedlivého upálení i jináče usmrčení k ublížení pravdy Krista pána a ku potupě národu i jazyka našeho českého příčinou byl. A za krále Jiřího slavné a chvalitebné paměti příčinou jest byl mordův a pálení tohoto království, když jest jeho poddaných netoliko v zemích tomuto království příslušejících, ale i mnohých v tomto království pozdvihl, krále v klatbu dal a jeho poddaných proti němu nasazoval a je z juramentu⁵⁾ jich a povinností, nemaje toho činiti, rozhřešoval. dychtěl k tomu a jsa toho žádostiv, aby toto království, vlast naše, v popel obráceno bylo, jakož pak všemu tomu mohlo by se světleji vyrozuměti z bulle Pavla II. na to vydané⁶⁾. A tento nynější třetí Pavel⁷⁾, jsa téhož ducha jako i onen i jiní, jichžto on jest náměstek, o to všelijak usiluje, aby křesťanská krev se vylévala. A protož z těch a takových příčin nezdá se nám potřebné, aby králové čeští, páni naši, týmž papežům římským ani žádnému na jich místě skrze juramenty anebo kteréké jiné povinnosti zavazovati se měli.

XXXIV. To sluší před sebe s pilností vzíti, aby práva, zřízení zemská stará s novými z mnohých příčin na-

pravena a dostatečněji rozšířena byla, a podle těch práv aby soudové všickni, pokudž by kterému soudu náleželo, soudili, a na tomto sněmu osoby hodné, rozumné od obce království tohoto aby voleny byly a do jistého času aby to všecko vykonaly.

XXXV. Úředníci a soudcové zemští pro vážnost předkem důstojenství krále J.M. i království tohoto, když by J.M.Kr. v tomto království a na zámku Pražském býti ráčil, aby při J.M. nad jiné cizí národy nejbližše bývali a na zámku Pražském, kteříž by s to býti mohli, by ty své měli a na témž zámku Pražském v pokojích přední místa v poctivosti držali, a rady jiných národův dole jinde kromě zámku Pražského byty a obydlé své mějte.

XXXVI. Což se výpros⁸⁾ jakýchžkoliv na výplaty statkův zápisných⁹⁾ a duchovních dotýče, poněvadž zřetelně vidíme, že skrze takové výprosny mnozí ze všech tří stavův u veliké těžkosti, anýbrž mnozí i o statky přicházejí a již přišli: a protož za to J.M.Kr. prosíme, kdyžkoliv J. M. Kr. o které výplaty se skrze prokuratora svého sám souditi ráčí, a J.M. královské by přisouzeny byly, aby jich žádnému dávatí neráčil, než aby je sobě k svému vlastnímu držení a užívání pozůstaviti ráčil; pakli by co komu dáti ráčil, tehdy ten jistý a ne prokurator o ně se souditi má, tak aby lidé o škody, které znamenitě skrze to berou, komu hleděti věděli.

XXXVII. Jeho Milosti Královské za to obzvláště prosíme, aby J.M.Kr. pánům úředníkům a soudcům zem. ani také radám svým takových výplat z mnohých příčin, kteréž při obci těžkost a podezření nesou, dávatí neráčil; anýbrž, jestli že by se kdy přihodilo, že by kdo z nahore psaných osob potom po přísudku, kterýž by se J.M.Kr. stal, k jakým těm statkům jakkoliv přišel, tehdy bychom tomu jináče věřiti nemohli, než že jest ten prvé sobě o to u J.M.Kr. jednal a snad i zjednal, a J.M.Kr. příčinou a ponuknutími jeho ten soud že jest před sebe vzíti ráčil.

XXXVIII. A což se pak některých zřízení dotýče, kteráž jsou na ublížení a zlehčení majestátův a obdarování slavných pamětí císařův a králův českých, kteříž jsou o předcích našich, též i o nás dobře mysleli, jakž pak to se z privilegií nám od nich daných zřetelně nachází; poněvadž známe, že takovým výkladem jich za jejich dobrodiní se nevděčně odplacujeme, nebo skrze ně mnozí lidé o statky své přicházejí a týchž majestátův podle jich znění užítí jsou nemohli a nemohou: a protož ty všecky artikule, kteříž na ublížení a proti týmž majestátům jsou, mocí tohoto sněmu zdviháme, moříme a v nic obracujeme, tak že již potomně žádné moci mítí nemají; nýbrž jeden každý stav, osoby neb osoba zůstaň při znění majestátův a zápisův svých, jakž je jeden každý buď na životy neb na summy má, o nichž zřízením zemským vyměřeno jest.

XXXIX. A poněvadž mnozí skrze ta zřízení na statcích svých ublížení a škodu vzali, a o to mezi stavy veliké rozmlouvání a nepokoj jest i aby to zase k svému upokojení a dobré lásce i svornosti přijíti mohli; protož kdožkoliv takové stížnosti nese, ten aby mohl z toho podle bulle zlaté císaře Karla slavné a sv. paměti před soud zemský obeslati, a páni soudcové zemští vyhledajíc to bedlivě, stranám o to místný konec aby udělali, a to konečně od obeslání v plném ro-

ce pořad zběhlém. Však kdož by tak který statek zase vysoudil, tehdy aby ho zase každý tak, jakž jest jej ujal, bez umenšení postoupil i z užívání, pokudž co před úředníky menšími ukáže, práv byl, a jestliže jest se jaký omyl v tom stal, ten při soudu zemském zase aby napraven byl. A ta obeslání, která jsou z strany výplat před soud komorní již zašla, ta všecka aby k soudu zemskému podána i obrácena byla, a po dnešní den o takové věci všecka obeslání aby od soudu zemského ke dni úternímu vycházela.

XL. Také J.M.Kr. prosíme, od kterýchkoliv duchovenství jsou kteří platové k špitálu a chudým obrácení, aby J.M.Kr. je při tom zůstaviti ráčil.

XLI. Poněvadž se mnohým pod jmenem potřeb J.M.Kr. práva vedení zastavuje, a potřeba káže to opatřiti, protož se to takto napravuje: měl-li by kdo na koho zápis dskami komorníkem Pražským v uvázání v statek jeho a ten potom, když by čas plnění buď summy jistinné neb úrokův přišel, chtěl se zastírati potřebami J. M. Kr. a tak tudy aby lidé k svému přicházení nemohli; a protož a by se to více nedálo, a J.M.Kr., dle zachování dobrého pokoje a starobylého pořádku mezi poddanými svými, aby žádnému práva zastavovati ani jakých glejtův a přiročí¹⁰⁾ proti zatykačům dávatí neráčil mimo zřízení zemské, kteréž se na jisté věci; kdo by po potřebách J.M.Kr. byl, vztahuje, zvláště poněvadž lidé činí zápisy na statky a ne na osoby své. Pakli sobě to kdy kdo vyjednal, tehdy páni úředníci a soudcové zemští mají to zdvihnouti¹¹⁾ a každému právo pustiti vedle nálezu, kterýž se stal léta 1539 v pátek o suchých dnech letničných¹²⁾ a kterýž stavové o zastavení zemského práva kterýžkoli osob skrze listy pana krále aneb posly jeho našli, a Ondřej z Dubé¹³⁾ panský potaz vynesl, aby práva všeckna zastavená před se šla, vedle práva a ustanovení starodávniho.

XLII. Též také, poněvadž dsky jsou každému svobodné, a vyměření jisté zřízením zemským máme, jak se jedni proti druhým při zápisích buď odpory neb jinak pořádně zachovati mají; a protož aby J.M.Kr. proti dobrému pořádku a zřízení zemskému v to se žádnému více navozovati dáti neráčil, aby měl dsky komu mimo vyměřený způsob zastavovati, tak aby lidé sobě zápis dělati i zase propouštěti mohli, jakž zpráva jest, že by nedávno J.M.Kr. na žádost Kristofa Gendorfa¹⁴⁾ tu učiniti měl.

XLIII. Co se frystuňkův¹⁵⁾ dotýče, za to J.M.Kr. prosíme, aby J.M.Kr. všechněm nákladníkům na všecky zlaté a stříbrné staré hory, ježto se znovu dobývají aneb do bývají aneb dobývati budou, i také na nové hory, tolikéž i na sůl do patnácti let pořad zběhlých frystuňk beze všech výminek, tak jakž předešli králové čeští to činívali, dáti ráčil.

XLIV. Z strany vydávání listův obranných, poněvadž se tu při tom artikuli cti. hrdla a znamenitých pokut dotýče, a protož kdo by koliv za vydání listu obranného, ješto by práva neměl, požádal, tehdy úředníci obešlice tu osobu, na kteréžto by statek list ten obranný by se žádal, do dvou nedělí a strany o to vyslyšíc, na své povinnosti mají to bedlivě a pilně rozvážiti, měl-li by list obranný ten na toho, na kohož se žádá statek, vydati.

XLV. Jakož se jest při sněmu sv. Jakubském již minulém ode všech tří stavův snešení o dávání a vybírání

ní posudného¹⁶⁾ do jistých let stalo; i poněvadž týž sněm mnohými příčinami k zrušení přišel. a při vybírání toho posudného veliká se nerovnost nachází. tak že pro veliké těžkosti, kteréž jsou na všecky obyvatele království tohoto přišly, mezi lidmi naříkání a veliká stýskání dle dávání takového posudného jsou; i aby takové veliké lidské těžkosti přetrženy a lidé upokojeni býti mohli: z těch příčin takové posudné tímto sněmem se zdvihá.

XLVI. Při sněmu tomto budoucím na to se pilně vyptati jest. kdo jsou a které osoby s knížetem Mauriciusem¹⁷⁾ erbanuňk¹⁸⁾ obnovovaly, a to obnovení stavům aby ukázáno bylo, zvláště poněvadž Pražané a stav městský při tom nebyli a o tom žádné vědomosti nemají a v relaci také některým artikulům toho sněmu odepřeli.

XLVII. K špitálu při mostě Pražském ležícím dvě osoby z úřadu konšelského aby dohlédaly a toho pilně šetřily, jak ta chudina v tom špitálu se opatřuje, a tak ve všem království Českém aby se to při všech špitálech od jiných dalo a zachovávalo.

XLVIII. Ze všech berní předešle svolených, z nichž to ještě by počet vykonán nebyl, aby berníci¹⁹⁾ osobám z obce voleným na tomto sněmě budoucím beze všech dalších odkladův i také colmistr počet učinili a vykonali. A když by se to tak stalo, z toho také potomně aby kvitováni byli, a taková věc aby se do sv. Jana²⁰⁾ příštího konečně vykonala.

XLIX. Jakož jest těchto časův mnoho ohňův v království Českém skrze zlé lidi vycházelo, a kdo by těch ohňův počátkové byli, až dosavad toho se gruntovně upatí nemůžem: a protož aby v tom zvláštní pozor, pilnost a bedlivost všudy po všech krajích království Českého byla, tak aby se taková nepravost v skutku a s gruntem vyhledati a upatí mohla, kdo jest těch a takových ohňův a škod lidských příčina byl. A kdež by koliv k jakým osobám přijíti se mohlo, na kteréž by jistý potah shledán byl. že by ohněm v zemi této škoditi měly, na těch aby dostatečně přezvědáno bylo, z čího návodu taková ohňová pocházejí. A kdož by o tom věda, toho hned na tomto příštím sněmě i také potomně neoznámil neb takových zločincův do vězení nevzal, nýbrž je zastával. k tomu aby jako k zhoubci zemskému hledáno bylo.

L. Sklad aby zase v Praze vyzdvížen byl podle privilegii a výsad, od J. M. králův českých slavné paměti témuž městu daných.

LI. Poněvadž se nemalý neřád při obnovení zápisův do desk zemských nachází, tak že mnozí majíce je obnoviti, zoumyslně se toho zbraňují a, právem k tomu jsouce potaženi, před nimi se ukrývají: a protož aby to také k nápravě přivedeno bylo, aby jeden každý mohl sobě takový zápis, maje stanné právo, obnoviti. Však chtěla-li by strana odporná témuž zápisu jaký odpor vložiti a po právé jíti, to učiniti podle zřízení zemského vůli má. Také to ve dsky kladení má již vždycky trvati; neb kdyby se let přidávalo, a ta léta potom vyšla, a lidé k těm, kdož by jim zase ve dsky klásti měli, v tom čase přijíti nemohli, museli by také v nebezpečenství s statky svými býti.

A protož aby se jim tedy nic promlčeti nemohlo.

LII. Co se vinic všech dotýče, při těch i při výsadě a svobodě jejich aby všickni tři stavové i jedna každá osoba tak zachováni byli, jakž majestátové císařův

a králův českých slavové paměti, na svobody jich se vztahující, to v sobě drží a obsahují.

LIII. Nejvyšší purkrabě Pražský²¹⁾, ten aby byl bytem na Pražském, a hejtmán hradu Pražského aby se jím bez přítomnosti J. M. Kr. spravoval. a po králi J. M. aby témuž purkrabí přísahu činil, tak jakž od starodávna bývalo. A také aby týž hejtmán byl pravý a přirozený Čech, člověk dobře zachovalý, aby byl ustavičně bytem na hradě Pražském a odtud nikam neodjížděl. Pakli by se trefilo, že by z hodné příčiny a potřeby ne na dlouhou chvíli odjeti musel. tehdy ať jest zámek k opatrování poručen menšímu purkrabí²²⁾, a purkrabí menší aby neodjížděl, dokudž by se hejtmán zase na hrad Pražský nenavrátil. A tak aby vždy jeden z nich zůstával na hradě Pražském pro opatření téhož zámku, poněvadž se tu dsky i jiné mnohé zemské věci chovají.

LIV. Poněvadž od starodávna to bývalo, že purkrabě kraje Hradeckého jiný od J.M.Kr. nebýval volen, než ten, kdož jest od téhož kraje a obyvatelův volen: protož aby stavové téhož kraje při tom starobylém pořádku zachováni byli. Pakli by kdo mimo vědomost kraje a bez vůle jich purkrabě volen byl, toho týž kraj bude míti vůli přijíti neb nechati.

LV. Týž purkrabě aby soudy, kteréž jsou vyměřeny, bez všelikých protahův a odkladův držel a spravedlivostí lidských lidem dopomáhal. leč by jisté znamenité a důležité příčiny buď kraje aneb vsí země nastávaly.

LVI. Písař, který by k tomu úřadu purkrabství Hradeckého volen byl. ten aby při úřadu dotčeném pilnost měl. k čemuž jest zavázán, a dále k ničemuž jinému aby potahován nebyl od téhož purkrabí. než nač povinnost učinil. V Hradci²³⁾, městě krajském, ustavičně aby byl; neb častokráte toho kraje lidé dvakrát neb třikrát strany svědkův i jiných svých potřeb do Hradce práce vážiti musejí. ješto když by v témž městě písař vždycky byl, mohlo by se takových prací, mnohých meškání i také daremných nákladův uvažovati.

LVII. Poněvadž se to zřetelně nachází, kterak obyvatelé království tohoto ze všech tří stavův velmi jsou se příčinami a ponoukáním řečníkův na to oddali, aby, když jeden s druhým na jakou rozepři očkoli, a často o velmi malou, kteráž častokráte soudu zemskému, tudíž i komornímu ku posměchu a k zlehčení se vztahuje, nastoupí, raději se soudil, nežli by se přátelsky rovnati měl, a to vše tím přichází, že raději řečníkův, kteříž smlouvati obyčej nemají, k soudům, nežli přátel k přátelskému jednání a rovnání následují; z čehož nic jiného než neláska, nevole a nesvornost netoliko mezi sousedy, ale blízkými přátely, anebo mezi otcem i synem mnohokrát pochází: a protož dle křesťanského zastávání toho všeho a pohodlí pánův úředníkův a soudcův zemských i jiných kterýchkoliv soudcův takto to ve jmenu božím napravujem. Když by se to koliv potomně přihodilo, že by mezi sousedy aneb mezi stranami kterýmižkoliv jaký rozdíl a nevole v kterémkoliv kraji a očkoli povstala, tehdy původ nemá a nebude moci na druhou stranu žádného pŕihonu ani obeslání od žádného úřadu bráti, a vzal-li by, tehdy má mu ten pŕihon nebo obeslání zdviže no býti a straně odporné má pokuty 10 kop gr. čes. hned od zdvižení ve dvou nedělích pořád zběhlých dáti, k to-

mu škody skrze jízdy k soudu vzaté vedle vyměření desk navrátiti; než má původ, prvé než by k soudu přistoupil, straně odporné listem pod pečeti svou aneb řezanou cedulí o tom oznámí a prostředka jednoho nebo dva jí jmenovati, a strana odporná má jemu ve dvou nedělích pořad zběhlých hned potom odpověď zase dáti a v té též prostředka neb prostředky své oznámí. A prostředkové od stran jmenování od té odpovědi ve čtyrech nedělích pořad zběhlých nejdéle mají jim místo a den položit a oznámí. A budouli chtějí strany po přátelích kolikakoliv k nim přidati, toho aby měly vůli, a ti jmenujíc jim den a místo, aby je slyšeti, rovnati a smlouvatí mohli buď s dobrou vůlí obojí strany aneb na mocné přestání. Avšak přijalí by to k sobě mocně a o výpověď se snéstí nemohli, tehdy na nejprvnějším soudu zemském aby hned o to naučení vzali a vezmouc, pokudž by čas nejdříve postačiti mohl. výpověď mezi stranami učinili. Pakli by strana odporná jakýmžkoliv obmyslem neb zástěrou na přátele se poddati nechtěla, a tak že by původ pohnatí musel, tehdy hned po vyhlášení půhonu aby páni to po nejprvnějším při slyšeli, a původ aby to ukazoval. že jest odporná strana se smlouvatí nechtěla. A ukáželi, tehdy hned, jakž ukáže, aby touž pokutu a v témž času původovi dala, a pře hlavní aby v pořádku zůstala, však s tím doložením, kteréžkoliv pře u kterýchžkoliv úřadů na soudu jsou, o ty také strany aby se přátelsky koštovaly, a ačkoliv žádný v tom zavázán býti nemá, však kdož by toho bez zvláštní spravedlivé příčiny učiniti nechtěl. může seznati, že lásky a svornosti křesťanské není. Také se stranám toho propůjčuje, nemohli by kdo sám osobně k takovému rovnání státi, aby mohl jinému komužkoliv listem mocným o tom poručiti; však při žádných smlouvách řečníka žádného peněžitého aby nebyvalo.

Otištěno podle SNĚMY ČESKÉ OD LÉTA 1526 AŽ PO NAŠÍ DOBU, II, Praha 1880, s. 154–160, kam byl dokument převzat z rukopisu Sixta z Otterndorfu.

- 1) Jeho Milost Královská.
- 2) Kutná Hora.
- 3) 16. října.
- 4) Rozuměj italského.
- 5) Přísaha.
- 6) V roce 1466 papež Pavel II. sesadil Jiřího z Poděbrad jako kacíře z trůnu a vyhlásil proti kališnickým Čechům křížovou výpravu.
- 7) Pavel III., pontifikát v letech 1534–1549.
- 8) Vyprošení (odúmrti).
- 9) Statek s finanční zátěží.
- 10) Platební lhůta.
- 11) Zrušit.
- 12) 30. května.
- 13) Nejvyšší sudí Českého království v l. 1361–1394.
- 14) Kryštof Gendorf z Gendorfu (asi 1497–1563), přistěhovalý štýrský šlechtic, Ferdinandem I. protěžovaný a proti vůli stavů rada české královské komory a nejvyšší horní hejtmán.
- 15) Vynětí dolu z pravomoci krále udělované pozemkovým vrchnostem na určitou dobu či na věčnost.
- 16) Daň ze sudu piva.
- 17) Mořic Saský, spojenec Habsburků.
- 18) Dědičná smlouva.
- 19) Výběrcí daní.
- 20) 24. června.
- 21) První z nejvyšších zemských úředníků, zástupce krále a velitel zemské vojenské hotovosti.
- 22) Purkrabí Pražského hradu, zástupce nejvyššího purkrabího.
- 23) Hradec Králové.